

Az ősi hagyomány a lelkekből virágzik

Egy nap Nyékincán a Babba Országkerülő Zarándoklat megálmodóival

*„Mert a haza nem eladó.
Ezüstpénzre sem váltható.
Mert a haza lelked része,
Határaid beléd véste
ezer éve, ezer éve a hit.*

*Mert a haza kereszted is.
Betlehemi csillagod is.
Hiába tiporták hadak, él.
Mert a haza...
Mert a haza te magad vagy.”*

Valahányszor Szerémségben járok, óhatatlanul is Horváth Sándor kárpátaljai, ungvári költő soraira gondolok. Előbb hallottam megzenésített költeményét Bácsfeketehelyen, majd Maradékon a III. Kárpát-medencei Református Honismereti Táborban (2002. június 23–30.), mint ahogyan megálmodójával – a Gondviselőnknek köszönhetően – találkozhattam és beszélgethettem Budapesten, a Civilládán (2003. október 9–10.). A gyerekek szinte az egyik percről a másikra zárták a szívükbe a tábor himnuszává fogadott verset, és énekelték el napjában többször is, éppen ott, ahova kirándultak. Eszembe jutnak dr. Székely András Bertalannak, a budapesti Fasori Református Gyülekezet presbiterének, a honismereti tábor egyik alapítójának szavai: „Csodálatos dolgokat láttunk Szabadkán, Palicson, Zentán, Aracson, a pusztatemplomnál, Újvidéken, Péterváradon, Karlócán, Belgrádban, Zimonyban, a Hunyadi-toronymnál és itt, a Szerémségben. A távolság nem választhat el bennünket. Olyanok vagyunk, mint a fa koronája, szerteágazunk, de gyökereinkben egyek vagyunk. Ezt az örökséget szeretnénk továbbadni nemzedékről nemzedékre. Múltunk megismerésével jövőnket alapozzuk meg. Ez a tábor küldetése.” S valamennyiünké, éljünk a többségi magyarságban vagy a szórványban, a Kárpát-medencében

vagy szerte a világban. „Mert a haza te magad vagy.” Éppen ott, ahol vagy, ahova eljutsz – és mégis leginkább a szülőföldödön.

Nyékincán tavaly, a nyár elején voltak pillanatok, amikor úgy éreztem, hogy életre kelnek ezek a szavak. Az sem véletlen talán, hogy a nehézségek ellenére eljuthattam azokban a napokban a szerémségi kislaluba, Gudelyevity Annuskának, a Petőfi Sándor Magyar Művelődési Egyesület (MME) elnökének hívására. Nyékincára, „a magyar nyelv ősi hagyományvonalának egyik őrzőjére, őrvidekére”, ahogyan a visegrádi művészpár: Huszár Andrea Magdolna szobrászművész, népmese kutató és Mile Zsigmond Zsolt költő, a versek megzenésítője nevezte – a nevéből eredően, vélhetően a Nyék törzsre utaló – Nyékincát és környékét, Fényberket (Paticst) és Herkócát. Ők voltak a Petőfi művelődési egyesület meglepetés-, váratlan vendégei.

*Hamarosan dombormű hirdeti:
itt székel a Petőfi Sándor MME*

Nyékincá határába érve „toronyiránt” tájékozódok, akárcsak mi csaknem 15 évvel ezelőtt... Gondolom, amíg hallgatom őket. Az internetről feljegyezték ugyan a művelődési egyesület címét (Vasút utca 7.), de a kistelepülésen (megközelít-

tően 2500 lakosa közül 250 magyar) ez nem sokat jelent, mert utcanévtáblák nincsenek mindeütt...

Fényszárosi Mátyás, Gudelyevity Annuska, Hegedűs János, Huszár Andrea Magdolna és Mile Zsigmond Zsolt

– A faluba érve, itt álltunk meg a református templom előtt – idézte fel megérkezésük pillanatait Andrea. – Akkor még nem tudtuk, hogy a legjobb helyen. Eligazító tábla híján, a szemközi kis boltban kérdeztük magyarul, hogy hol találjuk az egyesületet. Petőfi nevének hallatán, mindjárt megértette az eladó hölgy, miről lehet szó. A templomra mutatva, azt gondoltuk, félreértésről lehet szó, de kiderült, mégsem. A segítőkész hölgy azon nyomban hívta Hegedűs Jánost és Gudelyevity Annát. Csakhamar meg is érkeztek, s miután túl voltunk a megismerkedésen, ők a meglepetésen is, részleteztük látogatásunk célját. Elmondtuk, mi is a lényege a Babba Országjáró Zarándoklatnak, a Kárpát-medence megkerülésének a történelmi országhatár mentén, amelyet a visegrádi 'Fírúl Fira' Meseház és Alkotóműhely (amelyet a magyar népmesék és a Mátyás király-hagyomány továbbadására alapítottunk) szervezésében valósítunk meg. Mire a végére értünk a kölcsönös bemutatkozásnak, úgy éreztük, mintha régi ismerősként fogadnának bennünket, a kultúrát, a néphagyományok ápolását (is) hirdető otthonukban: a református templom és parókia falai között... Fél évszázadra kapták el az egyháztól, az elmondásuk szerint, akkoriban igen lepusztult állagú épületet, amelynek tornya még nagyjavításra vár. Meglátszik az ősök keze nyomát is őrző parókiából lett kultúr-

házon a 14 éve tartó törődés, a felújítás. Ezzel a feltétellel vehették birtokba több mint 14 évvel ezelőtt. Engem azonban más is foglalkoztatott, csak éppen azt nem sejtettem, hogy megvalósítható, hogy elkészíthetem-e. Nem hagyott nyugton a gondolat, hogy semmi sem hirdeti a homlokzatán, hogy itt magyar intézmény van. Ebből fakadt az ötlet; milyen jó lenne, ha fel lehetne tenni egy táblát, amely felhívna a figyelmüket az erre járóknak vagy az ideérkezőknek, hogy ez a ház itt a Petőfi, ez volt a régi református templom, és ez ma is áll, létezik, működik, havonta egyszer itt magyar istentisztelet van.

Tulajdonképpen a Petőfi-be járók által él. Felajánlottuk, hogy készítünk egy táblát, hogy kívülről is lehessen látni, hogy mi zajlik a falakon belül. Egy egyszerű domborművet vázoltam, másra nem is lenne lehetőség, mert úton vagyunk. Ilyesmire nem is készültünk, anyagilag sem, hiszen az egész zarándokutunk teljesen önkéntes, és jórészt az útközbeni hozzájárulásokból valósítjuk meg. Hálásan köszönünk minden támogatást és a határtalan vendéglátást és szeretetet. Örülünk a lehetőségnek, hogy itt lehetünk, hogy ilyen odaadó, nyelvünket éltető, a nehézségek ellenére továbbadni igyekvő emberekkel találkozhatunk.

Tervünknek, a Petőfi-dombormű vázlatának, láthatólag megörültek vendéglátóink. Agyagot a domborművemhez végül is Szávaszentdemeteren (Mitrovicán) kaptunk. Hosszasan kerestük, de megtaláltuk Zoran Trbović gölöncsért, nagyon aranyos volt, elmondott egy műhelytitkot is, úgy-hogy szakmailag én is gazdagodtam.

Szépítések a Petőfi-domborműn – Huszár Andrea Magdolna

Ottjártamkor már javában dolgozott a Petőfi Sándor MME domborművén Andrea szobrászművész. Vendéglátóinkkal együtt latolgattuk méltó felavatásának lehetőségeit. Augusztus 20-a, a Szent István-napi megemlékezések közelsége kínálta az ünnepélyes alkalmat. El kellett azonban halasztani, mert a dombormű megrepedt. Mire megtörtént a helyrehozása és a kiégetése, beköszöntött a tél. A Petőfi vezetősége úgy találta célszerűnek, hogy az idei rendezvénysorozatukat az 1848-as szabadságharc évfordulóján a dombormű leleplezésével, felavatásával kezdik.

Ősi, szent helyeken, régen járt utakon, magyarlakta településeken

A Babba Országkerülő Zarándoklat nevében hordozza Huszár Andrea Magdolna és Mile Zsigmond Zsolt különleges, missziószerű útját, a népmesék világának nyomán. „Megálmodóit a megismerésen túl (ahogyan Horváth László írja a Somorja.sk Független somorjai hírportálon) óriási spiritualitás és elhivatottság vezérli. [...] A kör mint tökéletes és misztikus forma, több szinten útjuk meghatározó eleme, ahogy a határkerülés hagyománya is, amely a régiéknél a közösség védelmét szolgálta. A zarándoklat elnevezésben a Babba jelző Erdély egyes részein, valamint a csángók lakta vidékeken Szűz Máriához kapcsolódik. A Boldogasszonyt Babba Máriaként emlegetik. Daczó Árpád Lukács atya, ferences szerzetes és néprajzkutató szerint a babba szó jelentése szép, tökéletes, ill. egész lehet. Ugyancsak szerinte, a honfoglaló magyarok, ún. »proto-keresztény« nép voltak, hiszen jellemzően egyistenhívő sámánista eleink hitvilágában fontos szerepet játszott a fenséges mennyei asszony tisztelete. E fenséges nő jelenik meg a nép képzeletvilágában és meséiben Tündér Ilona alakjában.”

Zarándokútjukra emlékezve jegyezte le januárban Andrea: „A szájhagyomány makacsul ragaszkodik Babba Mária tiszta nevéhez. A Keleti-Kárpátokban őt hívják segítségül az élet fordulójánál, a nagy változások, az átváltozások idejében: születéskor, menyegzőkor, a halál idejekor, és mindenkor, amikor az igazat óhajtják.

Babba szó azt jelenti: szép, teljes, egész, igazi, hiánytalan, kerek. Így aztán nincs mit cso-

dálkozni azon sem, hogy óvja, félti a Keleti-Kárpátok népe Istenanyát, kinek eredetéről csak a néprajzosok mernek vitázni, és a klérus is kerülné nevét, ha tehetné.

Ám a gyimesi falvak népe Babba nevével kel és az ő nevével fekszik. Babba ősi hagyománya a lelkekből virágzik, és mi elindultunk, hogy ezen színes csokornak virágaiban gyönyörködhesünk, mentünk, hogy Istenanya szent helyeinek illatát szívhassuk magunkba, bejártuk a Kárpát-medence koszorúján Babba, Boldogasszony, Tündér Ilona, a Napba Öltözött Asszony ősi helyeit, így kértük segítségét.

A 108 napos mesebeli utunkon csodálatos helyek és emberek között kutattuk Boldogasszony, Mátyás király, ősi papjaink gazdag hagyatékát. Hol itt, hol ott szálltunk meg. A Pilis, Csíksomlyó, a Gyimesek, Dél-Erdély, Vajdaság, Bosznia, Horvátország, Őrvidék, Felvidék, Kárpátalja hegycsúcsairól is így szólítja népét Babba Mária: Forduljatok Hozzám!”

Daczó Árpád P. Lukács atya írja a *Csíksomlyó titka* c. könyvében:

„Akinek van olyan szeme, hogy bele tud nézni vele az isteni gondviselés és Mária anyai szeretetének tervszerű dolgaiba, az megért engem és odaáll ő is segítőül Babba Mária mellé. Ő üdvözíteni akarja a Szent Fia vére árán megváltott emberiséget. Ezért húzza immár magához mindenütt a világon, az ő kegyhelyein az emberek tömegeit. Nálunk Csíksomlyóra hívja őket!”

(Az Országkerülő Zarándoklat és a Visegrádi Meseház honlapja: www.tunderilona.hu)

„Nyékincza vonzott, mert az ősi Nyék törzs egyik szálláshelyét sejtettük nevében”

Szent Antal ünnepe Nyékincán a magyar művelődési egyesület megalakulása óta erősíti a biztonságérzetet, s a reményeink szerint a megmaradásunk esélyeit. Immár 15. éve lesz az idén, hogy magyarul is elhangzik Isten ígéje a Szent Antal-napi templombúcsún. A tavalyit még ünnepélyesebbé tette a Babba Országkerülő Zarándoklat, a magyar korona országait bemutató, *A Szent Korona képekben* c. vándorkiállítás. Noha váratlanul érkeztek, de ahogyan néhány helybéli mondta a búcsún: „Isteni kegyelemből, Szűz Mária oltalmával.” Andrea és Zsolt többnyire a gondviselésre bízták tervezett útjukat. Mint

mondták, Nyékincán, akkor sem lehetett volna csodálatosabb az átélt napok élménye, ha előre megbeszéljük jövetelüket. Égi jelnek érezték, hogy a templombúcsú keretében kerülhetett közszemlére történelmünk egyik meghatározó időszaka, amelyet a szentmiséjébe is beleszótt Ft. Szabadi Károly óverbácsi plébános. Miután örömmel köszöntötte a búcsú és a Petőfi vendégeit, rendhagyó történelemórát tartott, mindannyiuk legnagyobb meglepetésére.

A késő estékbe nyúló beszélgetéseik során a vendégek elmondták, hogy valóban Visegrádon kezdődött zarándokútjuk, de Dés érintésével ők mégis Csíksomlyót tartják kiindulópontjuknak, és ide térnek vissza. Így lesz kerek a történet, akár a népmesékben: „A kör kinyílik, a kör bezárul.” Nyékincán, az egy hét alatt Gudelyevity elnök asszony és Hegedűs tiszteletbeli elnök mellett Fényszárosi Mátyás, Horváth Pál Katica, Vivod Katica, Novák Éva, Golek Anna, Kurcinák András, Valka Mihály és Csaábi Sándor vendégei voltak.

Megérkezésemkor zarándokútjuk folytatásának lehetőségeit latolgatták. Szarajevóba, a történelem, az emlékezés városába mindenképpen el szerettek volna jutni. Tervük részét képezte, csak vártak az e-mail-es visszajelzésre. Megörültek, hogy ebben a segítségükre lehetek, hiszen a mobilomban van Muratović Irmának, a szarajevói HUM – Magyar Polgárok Egyesülete elnökének, Pašić Juhász Éva és Vég Zoltán elnökségi tagoknak a száma. Üzenetet is küldtem a nevükben, telefonon viszont Zoltánnal sikerült beszélnem, Andrea pedig vázolta jövetelük célját. Későbbi leveleiben, útinaplójában részletesen – kiemelten megköszönve – számolt be szarajevói tartózkodásukról, előadásukról, amelyet Éva asszony, egyetemi tanár fordított le szerb, illetve bosnyák nyelvre.

Nyékincán, a Petőfi-dombormű faragása közben is a tervezett több mint tízezer kilométeres útjukról, a közbeeső kitérésekről beszélt Andrea és Zsolt. Többnyire a magyarság régi szakrális helyeiről, az anyaország külső határainak történelmi vonalán fellelhetőkéről. A népmesevilág megőrizte hagyományok ma is élményt jelenthetnek minden érdeklődőnek. A Petőfi jelen lévő tagjai – velem együtt – élvezettel hallgatták Andrea mesészerű elbeszélését:

– A történelmi magyar határok mentén próbálunk magyar közösségeket, illetve szent helyeket felkeresni, olyanokat is, amelyek talán nincsenek a kutatók látókörében. A szent helyek javarésztét a néprajzosok és a papok már felkutatták. Három legfontosabb erről szóló könyvünk van. Az elsőben, Gyöngyösi Gergely pálos szerzetes *Arcok a magyar középkorból* c. könyvében felsorolja a Szűzanyához címzett magyar templomok helyeit. A második könyv a már említett: Daczó Lukács Árpád atya *Csíksomlyó titka* c. kötete, amelyben Babba Máriához, az ősi Babba Istenasszonyhoz címzett tiszteletadó helyeket és templomokat, köveket és forrásokat jelöl meg. A harmadik: Bálint Sándor néprajzkutató Boldogasszonyhoz, illetve a Napba öltözött asszonyhoz címzett helyeket jelöl meg *Sacra Hungaria* c. kötetében. Ebből a három könyvből választottunk olyan helyeket, ahová el tudunk menni, és amelyek mint egy védő kar ölelik körbe a Kárpát-medencét. Ezekre a helyekre, templomokba zarándokolunk el, és magyarokat keresünk fel. Ez valóban egy zarándoklat, tehát nem túra, és igyekszünk ehhez „felnöni”. Azért indultunk el, mert úgy gondoljuk-érezzük, hogy a magyarságtudatot ismét erősíteniünk kell, elsősorban önmagunkban és másokban, illetve a környékre elszakadt országokban élők között is. Nagyon fontos az, hogy a magukat magyarnak vallók magyar nyelven beszéljenek. Ennek jelentőségéről, az önmagunk megbecsüléséről próbálunk előadásokat tartani, ott, ahol igénylik, és szükségét is érzik. Népmesével járjuk körül ezt az utat, mert a népmese az egyik legegyszerűbb és legősibb nyelvezetű magyar szöveges anyag, szellemi táplálék, és nemcsak gyerekeknek, hanem felnőtteknek is szól. Bemutatunk közben egy kis kiállítást, amely kis autóban elfér, tehát igyekeztünk olyan egyszerűen csomagolni, hogy bárhol ki lehessen nyitni, be lehessen könnyen pakolni. Tárlatunk fő anyaga a Szent Koronáról készült fényképsorozat, Szelényi Károly budapesti fotóművész alkotásai, aki ekképpen járult hozzá zarándokutunkhoz. A fotókon látni lehet a Szent Korona zománcképeit nagyításban és magát a Szent Koronát. A kiállítás tartozékát képezi Mindszenty bíboros stólája. Ezt ereklyeként kaptuk erre az útra a Regőczy-gyűjteményből. Jelentős darabja az Mátyás-oltár, amely Hunyadi Mátyás-

nak készült Pannonhalmán, 2008-ban állítottuk ki a Pannonhalmi Főapátságban. Ez egy kortárs művészeti tárgy, szobormű, amely azért készült, mert él egy hiedelem szerte a Kárpát-medencében, mely szerint Mátyás király nem halt meg, hanem egy barlangban alszik... Ezért formáltuk ládaszerűre, kinyithatóra, hogy hátha fölébred Mátyás király..., és vele az igazság. A ládának szimbolikus a jelentősége, mondanom sem kell, s mivel benne – mindenki bensőjében – rejtezik az igazság, azzal, hogy nyitogatjuk a láda fedelét, remélhetőleg, az igazságot is ébresztgetjük. Van egy magyar csillagtérképünk is, egy grafikai alkotás, amely két évig készült. A csillagképeknek a magyar megfogalmazásait rajzokban jeleníti meg. Így például a Tündérek táncát, a Részög embőr útját vagy a Hattyú és más csillagképet, amelyekkel a magyar népmesékben is találkozunk. Ezek a csillagképek egyszerű szimbólumokként jelennek meg a mesék világában. Nekünk részben vezérlő csillagunk, kalauzunk, mert, mint mondtam, alapítottunk egy Meseházat Visegrádon. Az élő mesei hagyományvonalat, amelyet én örököltem Pápai Istvánné Páhi Emma (Karcsa, 1932. május 8. – 2012. január 3.) mesemondó asszonytól, a népművészet mesterétől, tovább szeretném adni a fiataloknak. Úgy látom, van értelme a munkánknak. Emma nénitől több mint négyszáz mesét gyűjtöttünk össze, illetve adtuk ki. Még életében megjelent a *Tündértánc* című mesekönyv, amely egyben egy művészeti alkotás is, az ő meséivel. A társaimmal együtt nem illusztrálni próbáltuk, hanem animációs képrenddel fogtuk körbe a meséit, a tündéreknek az előfordulási helyeit... Olyan ez, mint egy varázskönyv. Egyszeriben ott találjuk magunkat éppen annak a mesének a közepén, amelyet olvasunk, nézünk... Emma néni, amikor elment, azt hagyta a magyarságra, ami a tündérmesékben rejtezik. Az ősi mesefának-tudásnak a legősibb ágát: a tündérmesés hagyományt. A tündérmesék főszereplője Tündér Ilona és a hős, aki elindul, mint szegény legény, és végigjárja a mesei utat, és királyfi lesz belőle... Eljut az igazak földjére, ahol Tündér Ilona várja. Az ősmesék hősei, tehát: Tündér Ilona és Árgyélus királyfi. Ezekre rendeződik az összes többi tündérmese, amit Emma néni úgy fogalmazott meg, hogy az özönvíz előtti időkből származnak:

„...elvágtattak kelet felé, fel a Csillagporos ösvényen, végigvágattak a csillagok között., még most is vágatnak, kurjongásuk hallatszik, meg a szívük dobogása elhallatszik minden felé...”
(*Tündértánc*, 2008)

A szájhagyomány szerint a régiek fölhelyezték a tudást az égbe, és aki ezt a tudást meg szeretné kapni, annak „égenjáróvá” kell válnia. Azért helyezték föl eleink a tudást a csillagokba, hogy itt a földön senki ne kosolja azt össze. Tehát csak az férhet hozzá, aki ezt a hosszú szellemi utat be tudja járni, és így lehet például valaki mesemondó. Az egésznek a képekben való megfogalmazása a népművészet, a népművészetnek pedig a gyermekrajz az alapja. Minden gyermek népművész is egyben. Az ősi lelkét rajzolja ki tisztán, s ezért hoztunk magunkkal gyermekrajzokat is. A visegrádi meseházban a gyermekekkel is foglalkozunk. Sajnáljuk, hogy nem tudjuk mindenütt bemutatni a gyermekek munkáit, a kiállításunk anyagát.

Zarándokutunk során rögtönzünk is, ahová meghívunk, oda elmegyünk. Körbejárjuk a Kárpát-medencét, ezt a karéjt, ezt a koszorút. Nemcsak hegyek, hegyormok, határkövek öveztek az óhazát, hanem határfolyók is, mint a Duna és a Száva. Vajdaságon át megyünk le a tengerre, mert ott IV. Béla (1206–1270) magyar királyunknak is van emlékhelye. Szarajevóban időzünk egy kicsit, a HUM vendégei leszünk. Mostarban előre megbeszélt programunk lesz, de végül is minden a helyszínen derül ki. Eredetileg úgy is indultunk útnak, hogy rugalmasabban viszonyulunk a lehetőségekhez. Horvátország után Szlovénia, Ausztria, Felvidék, Kárpátalja következik, majd vissza, zarándokutunk kezdetére: Erdélybe. Csíksomlyón, augusztusban kiállításal zárul majd a kör jelképezte utazásunk. Eleinte úgy terveztük, hogy 300 helyre ellátogathatunk, de ez kivitelezhetetlen, főleg így, hogy nincs előre minden megtervezve. Azért úgy érezzük, mintha vezércsillag vezetne bennünket, vagy maguk az ősi mesevilág tündérei... Az is csodálatos, hogy mely helyeken kikkel találkozunk, és hogyan szólalnak meg a magyarok. Mindenről videót készítünk, gyűjtünk régi imákat, ha találunk mesemondót, akkor meséket is. Végül ebből egy mozgóképes anyag áll össze... A párom vállalta: megírja zarándokutunk történetét, feldolgozza a hatalmas élményanyagot.

Nyékincán először járt Huszár Andrea Magdolna és Mile Zsigmond Zsolt. Sajátosan vélekednek az egyre fogyó, kis lélekszámú magyarságról, hogy a gyerekek, a fiatalok közül többen most tanulják újra anyanyelvüket...

„Itt születtem én ezen a tájon...” –
éneki Mile Zsigmond Zsolt

– Nincsenek kevesen, mert nem darabszámra számít a magyar, hanem szívre. Nagyon-nagyon melegszívű, odaadó, vendégszerető, szolgálatkész emberekkel találkoztunk itt, Nyékincán, de ilyenek a herkócaiak, a fényberekiek is. Ha a benyomásunkat kérdi, azt mondhatom: együtt érzünk velük, átérezzük sorsukat. Magyarságunk alapja a nyelv. Ott, ahol nincs lehetőség a nyelv gyakorlására, tanulására az iskolában, ott a legnehezebb a magyarok sorsa. És ott, ahol óriási a szegénység. Jártunk olyan helyen is, ahol se mosdó, se víz nincs, az erdőben laknak szinte, de együtt vannak a magyarok, összetartanak, szépen beszélnek a nyelvet, és imádkoznak. Meg-elevenítik, mindennapjaikban megélik az ősi rend szerinti magyar lelki életet. Ezek a közösségek bizonyosságot mutatnak, hogy nem(csak) az anyagi jóléten múlik a megmaradásunk, hanem

a nyelvünk bírásán. A nyelv az alapja nemzeti közösségünknek. „Nyelvében él a nemzet.” Ősidőktől tudjuk, mégis nap mint nap tennünk kell érte – határon innen, határon túl. Nyékincán, mint tapasztaltuk, 2002-től, a kultúregyesület újraalakulása óta megpróbálják menteni a menthetőt, működik a táncsoport, időről időre anyanyelv-ápolás is van. A vezetőség tagjai koruk alapján nem fiatalok, de lélekben abszolút társaink voltak. Kirándultunk, bejártuk a környéket. Együtt lelkesedtünk velük, tehát nagyon jó itt lenni, jól érezzük magunkat.

Már érkezésünk estéjén otthonosan éreztük magunkat, mert minő véletlen, egy élménnyel lettünk gazdagabbak. A Petőfi vendégei lévén, Zsiga gondolt egyet, és gitárján eljátszotta költőnk *Szülőföldemen* c. versét, saját megzenésítésében. János bácsi meghatódva vallotta be: ez a kedvenc verse. Mi más ez, ha nem a lélek útja, amely összehoz bennünket, éljünk bárhol a világban – mondja Huszár Andrea Magdolna.

– Sok mindent nem tehetek ahhoz, amit Ani elmondott – kapcsolódik a beszélgetésbe Mile Zsigmond Zsolt –, íróként inkább gyűjtöm az anyagot, amelyet könyvben szeretnénk publikálni. Zarándoklatunk elsősorban belső, személyes igényünk volt. Utunk felajánlás a Boldogasszony-nak, Babba Máriának Magyarorszáért. Ezért útközben együtt imádkozunk vendéglátóinkkal. Nyékincán külön élmény volt számunkra a templombúcsú, a szentmise a Szent Antal-templomban. Esténként kis összejöveteleket tartunk közösen. Ezekon magyar népdalokat énekelünk, próbálkozunk helyi gyűjtéssel is, hallás után a jelenlévőkkel együtt énekelni, majd énekben imádkozni. A *Szülőföldemen* c. Petőfi-verset János szavalta, én pedig énekeltem, gitárkísérettel.

Csíkсомlyó titka nyomában

Írásom véglegesítése, a képek rendszerezése közben február elején egyeztettem Andreával. Készségesen küldött még néhány fotót, és eljutatta a vázlatos, képes naplójukat, mivel a szolgáltató ideiglenesen leállította honlapjuk elérhetőségét. Még egyszer köszöni a látogatásuk lehetőségét Szarajevóban, hogy megismerhették a HUM vezetőségét, Pašić Juhász Éva egyetemi tanárnőt, aki szívbeli hozzáállással segített előadása lefordításában. Ottlétük nagyon

megható volt, a szarajevói magyarok ráéreztek zarándokútjuk lényegére. Felvidék is meglepetés volt számukra, megismerhették Brath Margit néni énekes és virrasztóasszonyt. A Nyékincán rögzített beszélgetésünket pedig kibővítette az alábbi levéllel:

„»Régen Nándorfehérvár, Dnyeszterfehérvár és Gyulafehérvár egy országban volt« – mondja Daczó Árpád Lukács atya, ferences áldozópap, akinek a Csíksomlyó titka c. könyve szerint indulunk el a Babba Országkerülő Zarándokutunkra. A Boldogasszony székely-csángó neve Babba, a mai fő szent helye Csíksomlyó. Mi is a csíksomlyói pünkösdi búcsú után, dél felé haladtunk a Kárpátok hegláncai, az ún. ezeréves határ mentén, hogy felkeressük Babba Mária ősi szent helyeit. A mai Belgrádnál Délvidékre értünk, majd kissé északra haladva: az aracsi pusztatemplomban a helyiekkel és lovas zarándoktársainkkal egybegyűltünk, ahol a Szent Korona képeit, Mindszenty bíboros stóláját, a Hunyadi Mátyásnak címzett kortárs oltárművet mutattuk be. Újvidéken tudtuk meg, hogy van 3 falu, melynek lakossága őrzi a magyarságát, ebből Nyékincá vonzott minket, mert az ősi Nyék törzs egyik szálláshelyét sejtettük a névben, és hírt kaptunk az ott működő Petőfi Sándor Kulturális Egyesületről. Az egyesület alapítójával, első elnökével: Hegedűs Jánossal és a mostanival, Anna néniel már az első találkozás is mesés volt, majd egy hetet töltöttünk együtt.

Június közepén jártunk ott, és láthattuk, hogy a faluban és általában Bácskában és Szerémségben serény munka folyik: a földekről hordják be a terményeket: megrakodott pótkocsik hordták a káposztát, az aranyló gabonatóblákról aratták a terményt, bővelkednek friss és illatos zöldségekben, gyümölcsökben. Különös volt azt is látni, hogy mintha a sok szállítmány dél felé haladna... Majd körutunk során – hónapok tapasztalata alatt – beigazolódott a sejtésünk: a gazdag magyar föld ellátja azoknak az országoknak a népét is, melyek politikailag szétszabdalták a Kárpát-medencét. A magyar ember szorgalmas, és mintegy madár, hordja a fiókáknak az eleséget.

Műveltségünk ősi jeleivel is bőven találkozunk: a Dél-Alföld néprajzának szerelmese: Bálint Sándor és Kálmány Lajos is bőven ír az ún. napsugaras házoromzatokról. Szeged–Hódme-

zövásárhely–Orosháza–Békéscsaba vonulatán ez köztudott, de itt, a Délvidéken ezek a népművészeti kincsek szintén figyelmet és védelmet kell hogy kapjanak. Az oromzat típus régi hun motívum, a Kárpát-medence határvidékének szakrális és rangjelző szerepének ősisége az időtlenségbe vész. A Kárpát-medence északi területén, a Dunajec folyó környékén és a goránoknál látunk ilyen sűrűségben napsugaras házoromzatokat az utunk során, másfél hónappal később. Megjegyzendő, hogy a goránok is éltek ősi hagyományait, hímzett, tulipános mellényben, fekete kalapban járnak a férfiak, büszkék a népzenejükre, és kürtös kalácsot esznek ünnepekkor.

A hun halmok (kurgán, kun halom, szkíta halom, tell elnevezései is vannak), az ősi tájépítészet máig ható jelei is bőven láthatók a tájban. A halmok szerepe többféle lehet: sírhelyek, őrhelyek, tiszteletadó helyek, melyek az Alföld mai síkjából esetenként több méterre kibukkannak. Szintén védelmet igényelnének, mert sajnos a mezőgazdasági művelés nincs tekintettel ezen helyek jelentőségére.

Mégis aminek különleges jelentősége van: az ősi hitvilágunk, pontosabban a Jóistenbe vetett hitünk és a nyelvünk a legnagyobb örökségünk a gazdag föld mellett. A Szerémségben élő magyarok jó szíve, önzetlensége megrázó, mert előfordul még ma is, hogy azért fenyegetik őket, mert magyarok.

A magyar nyelv oktatása, a nyelvhasználat sürgős kérdés, mert a magyarság a nyelvben is rejtezik. A nyékincái búcsún egy 40 körüli fiatalember – horvátul, tolmács segítségével – mondta el nekünk, hogy az apját okolja, amiért nem tanította meg őt magyarul. Miután a társadalmi helyzet mostanság egész Európában, sőt a világban is kiszámíthatatlan, a társadalmi érvényesülés jelenlegi szabályai nem vethetők össze az anyanyelv erejével. Hogy később a szülők, nagyszülők ne hallják ezt a vádat, tanítsák meg gyermekeiket a magyar nyelvre! A magyar ősnyelv, műveltségünk nagyon mély, a forrás tiszta, és ha valaki szomjas, meríthet belőle ingyen.

Nyékincán Hegedűs János bácsi méhészetében is jártunk. A méhkas mint jelkép a középkori Magyarországon királyi jelkép is volt, mert az egy töről fakadó egységes tudatot, magasabb értelemben az Egyisten megnyilvánulását, tevékeny-

ségét jelképezi. A méhkaptár zümmögése egy olyan hanghullámon, olyan frekvencián történik, mely önmagában is gyógyító. Vagyis a méhek szorgos munkájának eredménye a méz, jelenlétük: termékenységet, gyógyulást eredményez. Ennek a 104 éves ősméhészetnek, mely Nyékincán működik, különös jelentősége van, és a méhekkel való munka nagy megbecsülést érdemel.

A zárandoklatunkról hazatérve most az a feladatunk, hogy megosszuk a felismeréseket másokkal is, ezért sok helyre hívnak, hogy csoportos foglalkozásokat és vetített képes előadásokat tartsunk.

Mi az ország szívében, a Pilisben, Visegrádon egy olyan meseházat, alkotóműhelyt vezetünk, amely a magyar tündérmesés hagyományra alapul. Felnőttek és gyerekek egyaránt jöhetnek, hogy az alkotásban, mesehallgatásban, mesetanulásban belső, alkotó önmagukra ismerjenek. Lehetőség nyílik itt közösségi találkozókra, és szívesen fogadunk olyan csoportokat is, amelyek a műveltségünk jelképei által igyekeznek visszatalálni a hagyományainkhoz, vagy szeretnék közelebről megismerni a gazdag történelmi tájat, Mátyás király hagyományát, és történelmünk legfontosabb pilisi helyszíneit.”

»A keskeny ösvényen kell menni. Bármilyen rögzös, bármilyen nehéz, akkor is az igaz úton kell járni.« Emma néni tanítását követve.”

„Lóháton a Kárpátokon át és vissza”

A három biatorbágyi lovassal való találkozásról, amelyről Andrea is említést tesz, Gergely József kollégám írt a Magyar Szóban (2015. június 20., 21.). A beleegyezésével idézem:

„Aracson, a romjaiban is tekintélyt parancsoló pusztatemplomnál június 10-én találkoztunk három ló nélkül maradt lovas »betyár« zárandokkal. Erdélyországot végiglovagolva Zsombolyánál a szőrös szívű vámosok nem engedték át a lovas zárandokok lovait a szerb határon.

A faluturizmussal is foglalkozó törökbecsei Link Lajos és felesége, Krisztina sietett a segítségükre. A több mint négyezer kilométeres zárandokúton levő csapat vezetője Chemez Farkas hagyományőrző lovas zárandok, néprajzkutató és fafaragó mester, őseink útját kutatva lóháton már megjárta Kazahsztánt is. A hagyományőrzés jégében a mostani utat három lovas,

Chemez Farkas mellett Hották Attila és Faragó István – mindhárman biatorbágyiak – betyárhában teszi meg, így emlékezve a nép igazságtévő hőseire.

– A múlt megőrzésének egyik útja, hogy ne csak a múzeumokból ismerjük meg hagyományainkat, hanem valamilyen formában meg is éljük – kezdte beszámolóját az aracsi pusztatemplom boltíve alatt Chemez Farkas.

– Négy lóval indultunk útnak, hogy ha ne adj’ isten valamelyik lesántul, legyen váltás lovunk. A kiindulópont az ausztriai Máriazell volt, innen rajtoltunk el április 12-én azzal céllal, hogy körbejárjuk a történelmi Magyarország határait. Vállalkozásunk egyik indíttatását az ismert Kossuthnóta adta:

*Kossuth lova megérdemli a zabot,
kétszer körüljárta Magyarországot,
ha még egyszer körüljárhatta volna,
Magyarország ilyen gyászban nem volna.*

*Kossuth Lajos ha felvettél huszárnak,
lovat is adj, hogy én gyalog ne járjak,
adj jó lovat, lóra való szerszámot,
hadd kerüljem körül Magyarországot!*

A másik motiváló erő, a régi faluhatár kerülésének hagyománya, amelyet a székelyek ma is ápolnak. Lovon körbejárják a falujuk határát, miközben a körülkerült határra az égiek áldását kérik, és oltalmat a természeti csapásokkal szemben. A mi lovas zárandoklatunk is egyfajta határkerülés, a történelmi Magyarország határainak a megkerülése.

Igyekeztünk útipoggyászból minél kevesebbet magunkkal cipelni. Utunk nagy részén barátságosan fogadtak bennünket, igyekeztünk útba ejteni magyarul a vidékeket. Estére, ha beértünk egy kis faluba, biztosak lehettünk benne, hogy találunk szállást éjszakára, és ennivalót is adnak a vándornak. Az erdélyi magyarok nagyon segítőkészek, befogadtak bennünket, enni adtak nekünk és a lovainknak is. Ha éppen úgy adódott, egy kerítés tövében kifeszítettük a sátorlapot, és ott éjszakáztunk, míg a lovaink a környéken legeltek. A Kárpátok lankáin kiváló minőségűek a legelők. Naponta 60-70 kilométert is haladtunk, főleg Dél-Erdélyben.

Az ausztriai Máriazelltől a Székelyföldön át a csíksomlyói zarándokhelyet is érintve és vissza a szerb határig már mintegy kétezer kilométert tettünk meg, bejártuk Erdélyt. A Bőjte Csaba által alapított dévai Szent Ferenc Alapítvány befogadott bennünket, az atyától sok hasznos útmutatót, telefonszámokat kaptunk, hogy hol kinél tudunk megszállni útközben, hiszen nemcsak magunkról kellett gondoskodni, hanem a négy lovunkról is.

Nagyon nagy távolságokat kellett leküzdenünk, a lovak fáradtak voltak, de az emberek barátsága és a táj szépsége minden fáradtságért kárpótolt bennünket. Lóhátról van idő nézelődni, magunkba szívni, átélni a hely szellemiségét, a sok-sok magyar történelmi emlék, a régi épületek látványa nagy élmény volt.

Az útvonalat előre megterveztük, négy és fél hónapot szántunk az útra, de ezt kitolhatjuk akár egy hónappal is. Menet közben gyakran változtatni kellett az útiterven, attól függően, hogy hol találunk befogadó magyar közösséget. Nemcsak arról van szó, hogy ők bennünket vendégül lássanak, hanem, hogy mi meglátogassuk őket, beszélgessünk, megismerjük az életkörülményeiket, hogyan élnek, kapcsolatokat építsünk ki velük.

Volt olyan útszakasz, amikor két napon át lovagoltunk, de magyar szót nem hallottunk, kinn aludtunk a réteken. A nem magyar vidékeken is örültek a megjelenésünknek, kíváncsian vettek körbe bennünket. A régi szász településeket lelakták, nem is értették, hogy mi tetszik nekünk a romos régi házakon.

A váltás lóra nagy szükségünk van, mert a hosszú lovaglás lovast és lovat egyaránt megvisel. Feltörök a ló háta, ezért málházzuk a lovakat, amelyik lovon ülünk, arra teszünk egy nagy nyeregtáskát, a hálósákokat és egyéb felszereléseket, és mindig van egy ló, a gyógyuló, amelyik kímélve van.

Távol hónapokig a családtól, feleségtől nem könnyű annak sem, aki elmegy, és annak sem, aki otthon marad. Volt egy nagy lovas túram Kazahsztánba 2012-ben, amelyre ráment a házasságom, a feleségem megelégette a hosszú távollétet, elváltunk. A mostani barátnőm szakított velem, amióta ezen az úton vagyok. Attilának szerencséje van, az ő felesége az én húgom, ő

meg fogja várni. Otthon ő szerkeszti a Facebook-oldalt, rakja fel az út során általunk továbbított információkat. Ahonnan van lehetőség jelentkezni, küldjük a híreket.

Zsombolyánál szerettünk volna belépni Szerbiába, de nem engedték át a lovakat. Az állatorvosi bizonylat nem elég, hogy egészségesek a lovak, még minisztériumi engedély is sükségeltetik. Itteni barátaink meg is szerezték nekünk ezt az engedélyt Belgrádból. Hiába a papírok, ha a határátkelő szerbiai oldalán nincs hatósági állatorvos, aki megnézte volna a lovakat. Elírányítottak bennünket a verseci határátkelőre, ami viszont óriási kerülő lett volna, lelovagolni Versecre, és onnan vissza Törökbecsére.

Északra vettük az irányt, vissza Magyarországra, ahol azután a barátaink autóra pakolták a lovakat, és elfuvarozták őket Mohácsra, mi pedig, ahogyan terveztük is, lejöttünk ide, Aracsra. Igencsak kacskaringósra sikeredett a vajdasági túra, pláne, hogy ló nélkül »lovagoltunk be« a Délvidékre. Törökbecséről autóbusszal megyünk fel Mohácsra, ahol újra nyeregbe szállunk, és irány Horvátország. Terveink szerint Bélavárra (Bjelovar) megyünk, majd onnan északra vesszük az irányt Órvidék felé, majd a Pozsony–Zsolna–Eperjes útvonalon járjuk be az egykori Magyar Királyság északi területeit, és ha a körülmények engedik, Kárpátalját is útba ejtjük. Ezután Magyarországon belül folytatódik a zarándoklat, augusztusban már szeretnénk részt venni Bösztörpusztán egy Nagyboldogasszony-napi ünnepségen. Az út várhatóan augusztus utolsó napjaiban ér véget Budapest közelében. Eredetileg Fiuméig akartunk lovagolni, de arrafelé nincsenek biztos kapcsolataink, hogy egy ilyen komoly utat biztonsággal (főleg a lovak szempontjából) be tudjunk vállalni.

A biatorbágyi önkormányzattól kaptunk félmillió forintot, egyéb kisebb támogatóink is voltak, a patkoltatás, a lovak abrakolása, a felszerelés javítása, mind-mind költséges, de sikerült eddig valahogy kitartanunk, még ha napközben nem is ettünk semmit, estére befogadókra találtunk. A lovak patkolásával sem volt gond, Székelyföldön minden faluban találtunk patkoló kovácsot, régi eszközökkel, de nagyon ügyesen dolgoznak.

Közös fénykép a vendéglátókkal
(Fotó: Gergely Árpád)

Nekem a legkellemesebb, legmaradandóbb élményt Székelyföld nyújtotta, ott nagyon sok lenyűgöző emberrel találkoztunk, varázslatos a vidék és magyarsága, a nyitottságuk, amit irányunkba mutattak, és ez nem színlelt kedvesség, tiszta szívből jövő barátsággal fogadtak bennünket az első pillanattól kezdve, ahogy megérkez-

tünk, végig ezt éreztük utunk során. Róluk példát vehetnénk mindannyian – mondta a többi között Chemez Farkas.

Az aracsi pusztatemplom meglátogatásakor alkalmi kiállítás keretében az ódon falakat, ha csak rövid időre is, de a magyar Szent Koronáról készült képek díszítették, amelyeket Szelényi Balázs fotózott. A képeket Huszár Andrea Magdolna visegrádi szobrászművész és társa Mile Zsigmond hozta el Aracsra, ők ketten ősi magyar zarándokhelyeket keresnek fel a Kárpát-medencében. Egy vándorkiállítást visznek magukkal, amelynek részét képezik a Szent Koronáról készült fotók, Mindszenty bíboros stólája stb., útközben pedig népdalokat, népmeséket, archaikus imákat gyűjteneik.”

Huszár Andrea Magdolna a hozzám írt levélben még kiemeli, hogy szeretnének velünk lenni Nyékincán március 15-én, ünnepünkön, a dombornű leleplezésén. Ha másként nem, lélekben mindenképp itt lesznek. Annuska és János is hívott, jelezve, hogy készülnek a nagy eseményre. Örömmel újságolták, hogy csütörtökön (február 4-én) kísérték ki Alsónyékről és Felsőnyékről a polgármesteri hivatalból érkezett vendégeiket. Három évvel ezelőtt is voltak náluk, és szeretnék volna, ha a Nyék nevet viselő vagy erre utaló helységek küldöttségei találkozzanak. Akkor nem kaptak támogatást, az idén viszont pozitívan bírálták el pályázatukat. Így Felsőnyéken május, Alsónyéken pedig június végén jöhet létre egy Kárpát-medencei nagy találkozó.

Fotók: Stanyó Tóth Gizella
2015 júniusa – 2016 februárja

Mária kisdeddal